

populair

2021

Ovzdušie a jeho kvalita na Slovensku

Slovenská republika (SR) patrí spolu s Poľskom, Českom a Maďarskom ku krajinám s najviac znečisteným ovzduším v Európskej únii (EÚ), čo má výrazne negatívny vplyv na zdravie občanov a stav ekosystémov. Napriek dosiahnutému zlepšeniu kvality ovzdušia oproti minulým desaťročiam dochádza na území SR k prekračovaniu limitných a cieľových hodnôt na ochranu ľudského zdravia stanovených legislatívou EÚ pre koncentrácie vybraných znečisťujúcich látok v ovzduší. Európska komisia podala žalobu na SR za dlhoročné prekračovanie limitov znečistenia ovzdušia. Vo februári 2021 rozhodla Európska komisia o tom, že Súdnemu dvoru EÚ postúpi prípad Slovenska za porušenie požiadaviek smernice o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe. Dôvodom je nespĺnenie limitných hodnôt stanovených pre prachové častice PM10. Žaloba znovu poukázala na naliehavosť problému kvality ovzdušia a nutnosť zintenzívniť a zefektívniť aktivity pre jeho zlepšenie.

Vo verejnom záujme je zmeniť nepriaznivý stav v týchto územiach a to novelizáciou existujúcich právnych predpisov na ochranu ovzdušia a prijatím programov na zlepšenie kvality ovzdušia. Kapacity a kompetencie regionálnych a miestnych orgánov v oblasti ovzdušia je potrebné posilňovať, ale nie vždy sú na tieto ciele finančné prostriedky. Aj pre tieto účely bol v roku 2020 spustený projekt **LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia** (celé znenie: Zlepšenie implementácie programov na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku posilnením kapacít a kompetencií regionálnych a miestnych orgánov a podporou opatrení v oblasti kvality ovzdušia). Zameriava sa na implementáciu konkrétnych opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia a taktiež podporuje vzdelávacie, komunikačné a monitorovacie aktivity zapojených partnerov v oblasti kvality a ochrany ovzdušia a efektívne riadenie vytvorením národnej siete manažérov kvality ovzdušia (MKO).

Hlavným zámerom projektu je podpora efektívneho riadenia kvality ovzdušia s cieľom zlepšiť kvalitu ovzdušia a znížiť vystavenie obyvateľstva škodlivým vplyvom látok znečisťujúcich ovzdušie. Zhoršená kvalita ovzdušia je najmä v slovenských mestách, ale aj na dedinách. Tento stav má za následok približne 5000 predčasných úmrtí na Slovensku ročne. Navzdory závažnosti problému je povedomie o ňom nepostačujúce.

Projekt potrvá osem rokov (2020 – 2027).

Do realizácie projektu sú zapojení: Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR), Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP), Banskobystrický samosprávny kraj, Trenčiansky samosprávny kraj, Trnavský samosprávny kraj, Žilinský samosprávny kraj, Prešovský samosprávny kraj, Košický samosprávny kraj, Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ), PEDAL Consulting s.r.o., VŠB Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO) a koncom roku 2021 sa podarilo dojednať vstup aj Bratislavského samosprávneho kraja a organizácie CEPTA – Centrum pre trvalo udržateľné alternatívy od 1.1.2022.

Prvý a druhý rok implementácie projektu nečakane zasiahla pandémia COVID-19. Navzdory neľahkej štartovacej pozícii, zmene priorít a obmedzenému kontaktu sa rok 2021 niesol v znamení úspešného plnenia úloh.

Významným prínosom je koordinácia a riadenie projektu skúseným projektovým tímom, zastúpeným koordinujúcim partnerom MŽP, SAŽP a PEDAL, ako i vedúcich jednotlivých aktivít. Dôležitým faktorom úspechu sú stretnutia za účelom rokovania o priebehu implementácie projektu (prevažne online stretnutia: riadiaceho výboru, koordinačnej jednotky, manažérov kvality ovzdušia a tzv. Weekly calls), pravidelné aktualizovanie a monitorovanie stavu jednotlivých úloh.

O úspechoch implementácie projektu svedčí spätná väzba externého monitorovacieho tímu EK – NEEMO. V roku 2021 sa uskutočnili dve monitorovacie návštevy. Monitorovací tím pozitívne ohodnotil výber a tímovosť projektových zamestnancov, ich uskutočnené i plánované komunikačné aktivity a tiež celkové preklenutie doby tzv. lockdownu.

Napredovanie po vydarenom štarte

V záujme efektívneho riadenia kvality ovzdušia, podpory prijatia a následnej implementácie programov na zlepšenie kvality ovzdušia, na Slovensku vznikla v roku 2020 sieť manažérov kvality ovzdušia (MKO) vďaka projektu Populair. 14 MKO je zamestnaných na úrovni štátnych a samosprávnych orgánov: 6 MKO je zamestnaných v samosprávnych krajoch (TSK, ZSK, TTSK, BBSK, PSK a KSK), 4 MKO na SAŽP a 4 MKO priamo na MŽP. Po pristúpení Bratislavského samosprávneho kraja, ako partnera projektu v roku 2022, sa sieť tým rozšíri na 15 MKO.

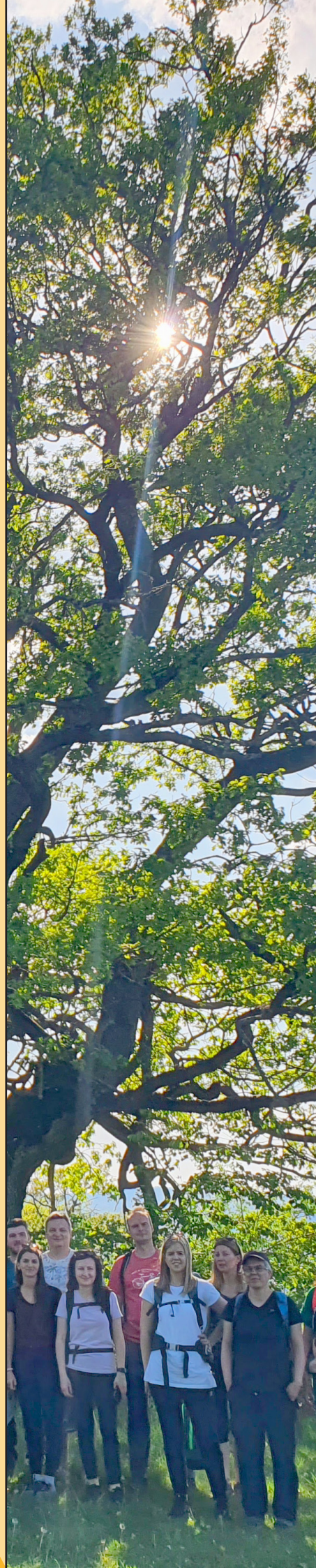
Najdôležitejším cieľom pre rok 2021 z hľadiska manažérov kvality ovzdušia bol proces prípravy aktualizácie, resp. príprava nových programov na zlepšenie kvality ovzdušia (PZKO). MKO sa podieľali na vytvorení príslušných pracovných skupín a stali sa ich integrálnou súčasťou.

Významnou úlohou MKO je tiež zvyšovanie povedomia verejnosti v oblasti ochrany a kvality ovzdušia, pretože bez porozumenia verejnosti budú mať navrhované opatrenia iba čiastočnú účinnosť. MKO sa preto podieľajú na výchovno-vzdelávacích a osvetových aktivitách so snahou upriamiť pozornosť na znečistenie ovzdušia spôsobené hlavne vykurovaním domácností a dopravou, nakoľko ide o oblasti, kde je možné dosiahnuť výrazné zlepšenie na individuálnej úrovni.

MKO sa tiež zúčastňujú na procese prípravy nových právnych predpisov v oblasti kvality ovzdušia. V rámci pripomienkových konaní boli MKO v roku 2021 zapojení do procesu prípravy nového zákona o ochrane ovzdušia, návrhov a aktualizácii strategických dokumentov regionálnej úrovne – PHRSR (Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja). Konkrétny MKO boli nominovaní do tematickej pracovnej skupiny pre Radu partnerstva pre Integrovaný územný rozvoj (príslušného kraja). MKO boli zapojení aj do hodnotiaceho procesu predkladaných projektových zámerov v oblasti ochrany ovzdušia Environmentálneho fondu.

MKO tiež pomohli pri stanovení rámca a návrhu národného indexu kvality ovzdušia a boli zapojení do procesu identifikácie problémových oblastí z hľadiska kvality ovzdušia, tzv. hotspotov.

Národná sieť manažérov kvality ovzdušia

Vzdelávanie interných kapacít

Za účelom zvyšovania kvality služieb MKO realizoval projekt Populair aj v roku 2021 aktivity v oblasti vzdelávania interných kapacít. Ide o kontinuálny proces interného vzdelávania odborných kapacít. Po absolvovaní vzdelávania sú MKO schopní informovať orgány a širokú verejnosť o kvalite ovzdušia a jej vplyve na zdravie ľudí, pracovať s dátami na regionálnej úrovni a prispieť k lepšiemu modelovaniu a hodnoteniu kvality ovzdušia. Následne je možné aktualizovať a revidovať programy na zlepšenie kvality ovzdušia.

Súčasťou zvyšovania odborných vedomostí a komunikačných zručností, na ktorých sa v roku 2021 zúčastňovali MKO, sú aj workshopy a pracovné semináre, podujatia zamerané na sumarizáciu výsledkov v oblasti ochrany a kvality ovzdušia alebo priamo zamerané na určitú konkrétnu oblasť súvisiacej s kvalitou ovzdušia. Pokračovali tiež pravidelné týždenné online stretnutia, tzv. weekly calls, a školenia. Koordinačná jednotka taktiež realizovala osobné stretnutia s MKO v samosprávnych krajoch.

MKO sa zúčastnili online aj prezenčných školení a seminárov zameraných na nasledovné témy:

- Kvalita ovzdušia (SAŽP)
- Riadenie kvality ovzdušia (pod vedením LIFE IP)
- Aktivity v oblasti kvality ovzdušia (SIŽP)
- Rozvoj mäkkých zručností
- Pracovná skupina k zápachu (MŽP SR)
- Tvorba nového zákona o ovzduší a súvisiace vykonávacie predpisy (MŽP SR)
- Modelovanie kvality ovzdušia, Národný emisný informačný systém a mobilný monitoring kvality ovzdušia (SHMÚ)
- Udržateľná mobilita (zorganizované SAŽP v rámci projektu LIFE IP)
- Energetická chudoba (Spoločnosť na ochranu spotrebiteľov)
- Seminár komory kominárov ku kvalite ovzdušia
- Kvalita ovzdušia s odborníkmi z USA (MŽP SR)

Za účasti MKO sa roku 2021 konalo 5 konferencií:

- „Efektívne riadenie kvality ovzdušia 2021“ (SAŽP + MŽP SR)
- „Ochrana ovzduší ve státní správě“ (organizované MŽP ČR)
- „Verejná osobná doprava“
- „Ochrana ovzdušia“ (MŽP SR)
- „Clean Air Forum“

Taktiež boli MKO prítomní aj na konzultačných stretnutiach so zástupcami okresných úradov v sídle kraja (organizované SAŽP) a online podujatiach organizovaných portálom Euractiv.sk.

Znalostná základňa, webová stránka, dobrá prax a služby zamerané na zefektívnenie procesu aktualizácie PZKO a efektívnejšia praktická pomoc pre iné strany, je pravidelne aktualizovaná a rozširovaná o nové funkcionality. Všetky materiály sú dostupné na webovej stránke www.populair.sk a na webovej aplikácii www.dnesdycham.sk.

Vzdelávanie a informovanie zástupcov verejnej správy

V roku 2021 sa v réžii SAŽP uskutočnilo celkovo [7 podujatí](#). Väčšina sa uskutočnila on-line formou z dôvodu protipandemických opatrení. Workshopy k téme „Kvalita ovzdušia“ sa zamerali na príklady dobrej praxe a návrhy možných opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia.

Prvý bol určený pre zástupcov samosprávnych orgánov v Košickom a Prešovskom kraji. Druhý workshop bol určený pre zástupcov samosprávnych orgánov Žilinského a Banskobystrického kraja.

K problematike plánovania udržateľnej mobility sa uskutočnili celkovo 4 workshopy, zamerané na prístupy a skúsenosti s plánovaním udržateľnej mobility a prezentáciu praktických skúseností s realizáciou opatrení na podporu iných foriem dopravy ako je automobilová. Celkovo sa workshopov zúčastnilo viac ako 300 účastníkov.

V septembri sa konala [Medzinárodná konferencia](#) zameraná na možnosti a nástroje na podporu zlepšenia kvality ovzdušia na Slovensku. Podujatie oficiálne otvoril minister životného prostredia SR Ján Budaj. Pred 160 účastníkmi boli prezentované aktuálne informácie o kvalite ovzdušia na Slovensku a prístupoch k jeho ochrane. O príklady dobrej praxe sa podelili prednášajúci zo Slovenska i z ďalších krajín (Česká republika, Poľsko, Maďarsko, Taliansko). Prvý deň konferencie uzavrela [edukatívna show legendárneho Smokemana](#). Druhý deň konferencie patril finančným nástrojom a metódam komunikácie v oblasti ochrany ovzdušia. Záver konferencie bol vyhradený pre interaktívne konzultácie MKO s účastníkmi konferencie.

Na území ČR vytvorila VŠB-TUO vzdelávacie materiály pre rozvoj vzdelávacieho programu Ekologické vykurovanie. V roku 2021 sa uskutočnilo školenie študentov a vládnych úradníkov zapojených do ochrany ovzdušia zamerané na správne vykurovanie v domácnostiach, kde sa hlavnej úlohy ujal legendárny SMOKEMAN.

Zvyšovanie povedomia verejnosti

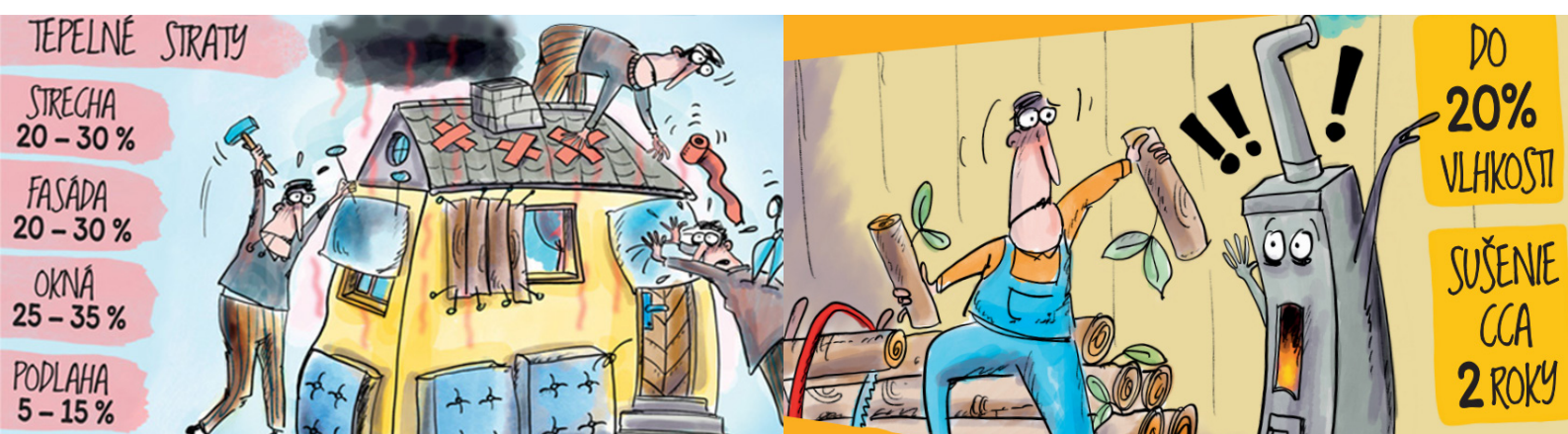
Veľký dôraz v rámci projektových aktivít má zvyšovanie povedomia laickej verejnosti. Prostredníctvom vzdelávacích programov a osvetových kampaní je cieľom projektu podporovať opatrenia v oblasti kvality ovzdušia, zvyšovať povedomie o význame kvality ovzdušia a prispieť k zmene správania spoločnosti.

Druhý rok implementácie projektu spočíval v rozširovaní komunikačných aktivít a informačných materiálov zameraných na kvalitu ovzdušia, správne vykurovanie a koncept udržateľnej mobility. V rámci vzdelávacích aktivít boli vydané informačné letáky k vykurovaniu, informačné letáky a [brožúry ku kvalite ovzdušia](#) v jednotlivých krajoch „Viete, čo dýchate?“, brožúra „[Správne vykurovanie](#)“, [kalendáre so zásadami správneho vykurovania](#), informačný leták „[Niečo visí vo vzduchu](#)“ s informáciami o kvalite ovzdušia a zdraví alebo roll-upy k udržateľnej mobilite na školách „[Hravo a zdravo do školy v každom počasí](#)“. K Svetovému dňu čistého ovzdušia sa vytvorila séria [10 informačných plagátov](#) (v niekoľkých jazykových mutáciách), ktoré sa šírili elektronicky, najmä cez sociálne siete. V rámci zvyšovania povedomia verejnosti boli vyrobené aj rôzne plagáty a iné propagačné materiály ako perá a zápisníky.

Priama komunikácia

Predstavením národnej siete MKO a zriadením informačných kanálov začala koordinácia jednotka, ako aj MKO, dostávať podnety od občanov z celého Slovenska. Prostredníctvom kontaktných formulárov na webových sídlach [www.populair.sk](#) a [www.dnesdycham.sk](#) boli zaregistrované a zodpovedané desiatky podnetov. Mnohé ďalšie boli zaslané aj priamo na MKO telefonicky či e-mailom, prípadne cez sociálne siete. MKO a ďalší pracovníci projektu Populair vysporiadali doručené podnety ohľadom potreby osvetovej činnosti v oblasti správneho vykurovania, spaľovania nekvalitných palív, monitorovania kvality ovzdušia, dostupných dotačných mechanizmov, indexu kvality ovzdušia, interpretácie údajov vo web aplikácii.

Vzhľadom k protipandemickým opatreniam boli plánované návštevy na školách a realizácia vzdelávacích aktivít pre žiakov a študentov základných a stredných škôl obmedzené. MKO oslovovali konkrétne školy vo svojich regiónoch najmä prostredníctvom emailu a telefonicky, pripravovali sa na uvoľnenie opatrení.

KEĎ DIEŤA UROBÍ PRVÉ KROČÍKY, VŠETCI SA TEŠIA. CHODÍ ZNAKMA, MAJE MOŽNOSŤ PRESÚVAŤ SA ZA TŇA, ČO MÁ ZÁHŤA, OSAMOSTIŤ SA, CHROMAŤ SVET. TOTO MOŽNOSŤ DEŤOM BEREME, KEĎCH PRIPŮTAME BEZPEČNOSŤNIMI PÁSAMI DO AUTOŠDARČIEKA KOŽNÉ RÁNO DO ŠKOLY, PO OBEDI NA KRUŽKY, KAŽDÉ AUTO PRED ŠKOLOU ČI ŠKOLOU ZNEČIŠŤUJE KVALITU VZDUCHU, KTORÝ DETI DETI DÝCHAJU. PRED TOXICKÝMI PLYNMI NIE SME CHRÁNENÍ ANI V AUTE, ZNEČIŠŤENIE OVZDUŠIA VO VOZIDLE JE DOKONKA O 2-3 KRÁTK HORŠE NEŽ VONKU NA ULICI. OHADUJE SA, ŽE AUTÁ VEZÚCE DETI DO ŠKOLY, TVORIA 20 % RANNEJ DOPRAVY.

Vo veľkých mestách, najmä v Bratislave, je potrebné vykonať podrobné štúdiá, ktoré by mohli byť základom pre zmenu legislatívy. V súčasnosti platí v Bratislave, že každý, kto chce vykonať štúdiu kvality ovzdušia, musí najprv získať súhlas mestských úradov. Táto podmienka môže byť prílišná, pretože štúdiu kvality ovzdušia môže vykonať aj fyzická osoba, ktorá má záujem o lepšie ovzdušie v svojom okolí. V Bratislave sa v súčasnosti vykonávajú štúdiá kvality ovzdušia v rámci mestských úradov, ktoré sú financované mestom. Táto podmienka môže byť prílišná, pretože štúdiu kvality ovzdušia môže vykonať aj fyzická osoba, ktorá má záujem o lepšie ovzdušie v svojom okolí.

Štúdiu kvality ovzdušia v Bratislave vykonávajú mestské úrady, ktoré sú financované mestom. Táto podmienka môže byť prílišná, pretože štúdiu kvality ovzdušia môže vykonať aj fyzická osoba, ktorá má záujem o lepšie ovzdušie v svojom okolí. V Bratislave sa v súčasnosti vykonávajú štúdiá kvality ovzdušia v rámci mestských úradov, ktoré sú financované mestom. Táto podmienka môže byť prílišná, pretože štúdiu kvality ovzdušia môže vykonať aj fyzická osoba, ktorá má záujem o lepšie ovzdušie v svojom okolí.

SME OVZDUŠIA ZVIEDNE UMŤRŤU DEŤI H ARO 5 ROKOV

Keď sme v Bratislave vykonali štúdiu kvality ovzdušia, zistili sme, že v Bratislave je veľmi vysoká koncentrácia prachu a dymu. Táto podmienka môže byť prílišná, pretože štúdiu kvality ovzdušia môže vykonať aj fyzická osoba, ktorá má záujem o lepšie ovzdušie v svojom okolí. V Bratislave sa v súčasnosti vykonávajú štúdiá kvality ovzdušia v rámci mestských úradov, ktoré sú financované mestom. Táto podmienka môže byť prílišná, pretože štúdiu kvality ovzdušia môže vykonať aj fyzická osoba, ktorá má záujem o lepšie ovzdušie v svojom okolí.

Téma kvality ovzdušia dostala priestor aj v médiách. Na základe výstupov a iniciatívy projektu Populair sa uskutočnili tlačové konferencie ministra životného prostredia Jána Budaja a to pri príležitosti Svetového dňa čistého ovzdušia a v súvislosti s predstavením indexu kvality ovzdušia ako zobrazovacej metódy aktuálnej kvality ovzdušia na webovej aplikácii www.dnesdycham.sk.

Projektoví pracovníci boli účastníkmi mnohých televíznych aj rozhlasových diskusií a relácií:

Televízia:

- „Monitorujú kvalitu ovzdušia v Bardejove“ pre BTV;
- „Kvalitu ovzdušia na Slovensku ovplyvňuje najmä prašnosť“, RTVS;
- „Smokeman radí, ako kúriť dobre a úsporne“ KTK studio;
- „Čo nepatrí do kachlí“ CNN Prima News.

Rozhlas:

- Diskusná relácia o znečistení ovzdušia v Klube komunálnej politiky na Rádiu Regina Stred;
- „Výsadbba hrušiek vo vnútrobloku mesta Jelšava“, Rádio Regina Stred;
- „Na Slovensku sa zle dýcha“ v Rádio FM;
- „Žite v čistom prostredí a dýčajte čistý vzduch“ v touchit.sk;
- „Smokeman“ v Českom rozhlase;
- „Dobrovoľnou skromnosťou k lepšej kvalite ovzdušia“ v Rádiu Lumen;
- „Vieme, čo dýchame?“ v Svet medzi riadkami.

Online rozhovory a výstupy:

- „Kvalita ovzdušia v Košiciach“ telKE, regionálna TV;
- „DEŇ ZEME – Odpady, ovzdušie, ohľaduplnosť“ FB Záhrada CNK;
- „A čo naše ovzdušie?“ Za horami, za dolami;
- „Smokeman zasahuje“ YouTube ZŠ Cihelní v Karvinej;
- „Liberecký kraj rieši svoju uhlíkovú stopu“ YouTube Liberecký kraj;
- „Ty Brďo – Smokeman“ TV ČT Děčko;
- „Festivalové minúty – Smokeman“ YouTube Ekofilm.

Pravidelné príspevky ku kvalite ovzdušia boli publikované v Obecných novinách, v detskom časopise Enviráčik a ďalších odborných a lokálnych periodikách, napr. Új Szó. Články sa podarilo umiestniť aj v celoslovenských tematických časopisoch GEO, Mama a ja, Lepšie bývanie, a Zdravie. K zvyšovaniu povedomia verejnosti priložili ruku aj regionálni MKO poskytovaním informácií o dostupných finančných zdrojoch a schémach, publikáciou článkov, poskytovaním rozhovorov v národných, regionálnych či miestnych tlačových alebo elektronických médiách a podieľaním sa na vzdelávacích aktivitách pre verejnosť a školy. Zasadili sa tak spoločne o to, aby na Slovensku v roku 2021 zarezonovala téma kvality ovzdušia.

V roku 2021 boli spracované televízne a rozhlasové spoty k vykurovaniu v obciach a udržateľnej mobilite s cieľom informovať širokú verejnosť ako prispieť k zlepšeniu kvality ovzdušia. Ich vysielanie v médiách bolo dohodnuté na začiatok roku 2022.

Mediálne výstupy

Tesco pre našu komunitu.

Viete, čo dýchate?
Všetko, čo by ste chceli vedieť o kvalite ovzdušia na Slovensku.

populair Banskobystrica

Zahraničný partner VŠB-TUO spracoval sériu 11 video-spotov (dostupné v dlhšej a kratšej verzii) so Smokemanom v hlavnej úlohe, ktorých cieľom je edukácia v oblasti správneho vykurovania.

Spoty boli vytvorené na témy:

- Smokeman trailer,
- Ako kúriť?
- Suš drevo
- Nespaľuj odpad
- Nastav si regulačné klapky
- Prikladaj menej a častejšie
- Pravidelne čistí vykurovacie zariadenie a spalinovody
- Používaj moderný kotol
- Udržiavaj správnu teplotu spalín
- Nevyhadzuj teplo von oknom
- Zhrnutie

SMOKEMAN

V roku 2021 boli vytvorené spoty v českom jazyku. V ďalšom období je plánované doplnenie titulkov v slovenskom a nemeckom jazyku.

Spoty, vrátane videa film o filme sú dostupné na kanáli [TZB info](#).

Napriek nepriaznivej situácii s Covid-19 sa podarilo uskutočniť 20 prezentačných akcií populárno-náučného charakteru zameraných na správne vykurovanie v domácnostiach, kde sa hlavnej úlohy taktiež ujal legendárny Smokeman („Smoke-man zasahuje“ – roadshow). Taktiež bola publikovaná séria príspevkov a informačná brožúra „Ako správne kúriť a šetriť“ (MŽP ČR s využitím podkladov VŠB-TUO).

Veľkou neznámou ktorá ovplyvňuje emisie a emisné inventúry z vykurovania domácností, je správanie sa užívateľa – priemerného používateľa kotla na tuhé palivá. Preto sa v tomto roku implementácie projektu začalo monitorovanie skutočných parametrov spaľovacích zariadení v ôsmich domácnostiach. Priamo u prevádzkovateľov boli namontované meracie zariadenia a domácnosti boli inštruované, aby sa správali ako obvykle, aby bolo možné vyhodnotiť ich správanie a poskytnúť im odporúčania. Na základe následného vyhodnocovania nameraných parametrov budú domácnostiam poskytnuté odporúčania ohľadne optimálnej prevádzky kotlov.

Reklama

Vhodným nástrojom na informovanie verejnosti sa stala aj tranzitná reklama, kedy sa v prímestských autobusoch v Žiline, Ružomberku a Banskej Bystrici podarilo umiestniť plagáty zamerané na správne vykurovanie. Reklama bola cieleňá do týchto regiónov, pretože patria medzi oblasti riadenia kvality ovzdušia (ORKO).

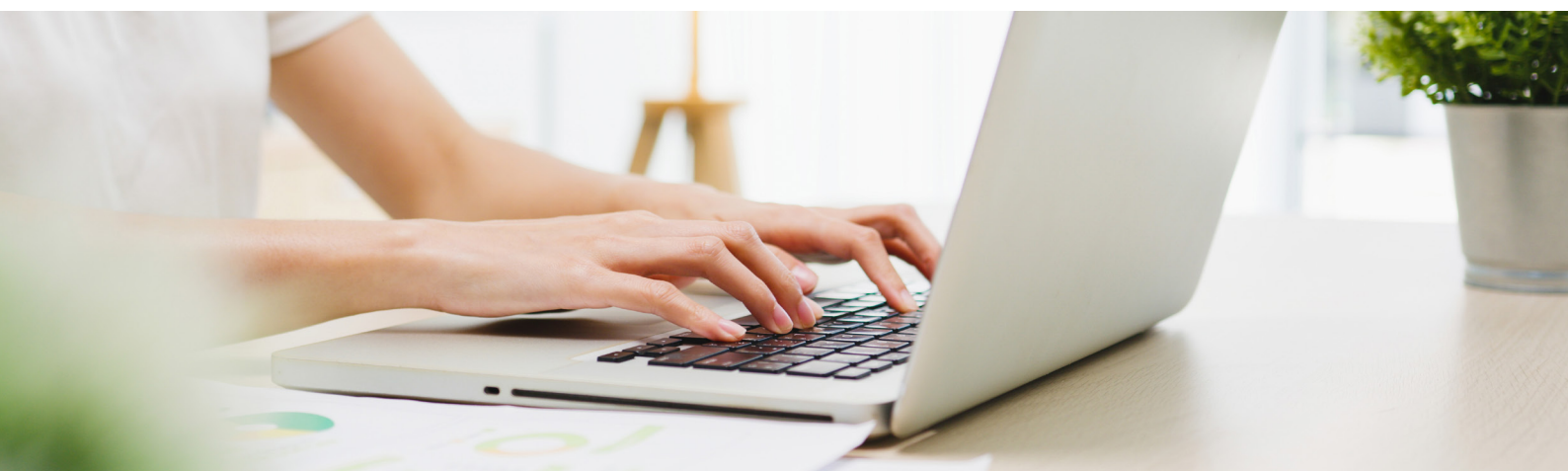
Rovnako úspešná bola aj propagácia v obchodnom reťazci výlepom informačných plagátov na komunitných nástienkách o správnom vykurovaní. Túto propagáciu sa podarilo realizovať úspešnou spoluprácou na základe podpísaného memoranda medzi SAŽP a spoločnosťou Tesco Stores SR.

V rámci neadresnej reklamnej pošty bol rozoslaný [kalendár na rok 2022](#) do viac ako 100 000 domácností v SR, ktoré vykurujú pevným palivom.

Online komunikácia

Webová stránka projektu LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia, www.populair.sk, bola spustená začiatkom mája 2020. Jej hlavným účelom je poskytovať informácie o cieľoch, aktivitách a výsledkoch projektu. Zvlášť je venovaný priestor úvodnej informácii o kvalite ovzdušia a dôležitému projektovému opatreniu, manažérom kvality ovzdušia. Užívatelia sa môžu prihlásiť na [odber newslettera](#), majú k dispozícii kontaktné údaje projektového tímu či kontaktný formulár na zasielanie podnetov. Webstránka zároveň slúži ako úložisko výstupov, ktoré sú k dispozícii na stiahnutie. Prostredníctvom neverejnej časti, tzv. intranetu, spája projektový tím po celom Slovensku vrátane kolegov z Českej republiky.

V roku 2021 prebiehali úpravy webu aj intranetu s cieľom uľahčiť prístup k informáciám návštevníkom aj projektovému tímu. Na webstránke sú pravidelne publikované informácie z oblasti kvality ovzdušia z domova i zo sveta. V roku 2021 bolo publikovaných 94 príspevkov (web aktualít) k témam ovzdušie, vykurovanie, mobilita, osвета, zdravie atď., na ktorých spracovaní sa aktívne podieľali aj MKO. Z pohľadu návštevnosti zaznamenala webstránka 38 159 zobrazení s priemerným stráveným časom 00:02:47.

Sociálne siete

Využívanie sociálnych sietí je nepretržitou aktivitou od začiatku projektu s cieľom osloviť širokú verejnosť v online prostredí. Na mesačnej báze je vytváraný redakčný plán, aby sa zabezpečila pravidelná publikácia aktualít na webstránke aj na sociálnych sieťach.

Obsah na sociálnych sieťach je zameraný predovšetkým na kľúčové témy projektu, teda vykurovanie, udržateľnú mobilitu a všeobecne na kvalitu ovzdušia. Zdieľané informácie zahŕňajú napríklad pozvánky na podujatia, zaujímavosti, odporúčania a tipy na predchádzanie znečistenia ovzdušia a obsah tretích strán. Projekt má vytvorené účty na sociálnych sieťach Facebook, LinkedIn, Twitter, Instagram a YouTube.

- Účet na Facebooku [@populairsk](#) mal v sledovanom období 471 fanúšikov a dosah 62 397 účtov. Cieľom je publikovať minimálne 3 príspevky týždenne, pričom v roku 2021 bolo publikovaných 169 príspevkov.
- Príspevky na sociálnej sieti Twitter sú limitované na 140 znakov, čomu je prispôsobený obsah. Príspevky sú stručné a často odkazujú na webstránky. Účet na Twitteri [@populairSK](#) mal 40 sledovateľov a 14 521 zobrazení.
- Kanál na YouTube [populair](#) sa neriadi publikačným plánom a slúži na publikovanie a zdieľanie videí, ako napríklad televízne spoty, záznamy online seminárov. K roku 2021 bolo uverejnených 6 videí.

Na základe spracovanej online stratégie plánuje projektový tím v roku 2022 spustiť niekoľko informačných kampaní určených pre sociálne siete s cieľom podporiť návštevnosť webových stránok aj Facebookového účtu.

Web aplikácia

Web aplikácia www.dnesdycham.sk bola spustená v novembri 2020 a je výsledkom spolupráce MŽP SR, SAŽP a SHMÚ a jej cieľom je zvyšovať povedomie verejnosti v oblasti kvality ovzdušia na Slovensku.

Aplikácia používateľom prostredníctvom mapy sprístupňuje informácie o aktuálnom stave kvality ovzdušia v regiónoch, ktoré sú získavané z národnej monitorovacej siete kvality ovzdušia prevádzkovej SHMÚ. Informácie sú v aplikácii prezentované vo forme indexu kvality ovzdušia (IKO), ktorý bol predstavený v septembri 2021. Pracovná skupina LIFE IP, zložená zo zástupcov SHMÚ, MŽP SR, SAŽP, MKO, vyhodnotila spôsoby zobrazenia a rôzne postupy spracovania indexov. Výsledný IKO zobrazuje aktuálny stav znečistenia ovzdušia v jednotlivých monitorovaných lokalitách v trojstupňovej škále a predstavuje tzv. semafor.

Účelom indexu je súhrnne a zrozumiteľne informovať širokú verejnosť o stave kvality ovzdušia a odporučiť vhodné aktivity pre jednotlivé úrovne znečistenia. Rozšírená úroveň aplikácie poskytuje podrobné informácie o vývoji IKO za posledných 48 hodín, v priebehu roka a tiež priemerné ročné koncentrácie znečisťujúcich látok.

V prípade vyhlásenia smogovej situácie je na hlavnej stránke web aplikácie aktívny výstražný banner. Jednotlivé podstránky boli upravované po obsahovej aj grafickej stránke s použitím interaktívnych prvkov. Návštevník sa môže dozvedieť viac o [procesoch](#) a [zdrojoch znečisťovania](#), jednotlivých [znečisťujúcich látkach](#) a tiež dopade znečisteného ovzdušia na [zdravie ľudí](#) a [ekosystémy](#).

Súčasťou sú aj informácie o prijatých programoch na zlepšenie kvality ovzdušia a postupne sú sprístupňované databázy realizovaných i plánovaných opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia a možnostiach zapojenia verejnosti do procesu prípravy opatrení ako aj ich realizácie.

Z pohľadu návštevnosti zaznamenala web aplikácia v roku 2021 77 424 zobrazení s priemerným stráveným časom 00:01:47.

V ďalšom období je naplánovaná príprava a spustenie mobilnej aplikácie, s možnosťou nastavenia notifikácií pri zmene stavu kvality ovzdušia na jednotlivých monitorovacích staniciach.

Slovensko

Jednou z kľúčových úloh projektu je nadväzovanie kontaktov a spolupráca na národnej i medzinárodnej úrovni, hľadanie synergií a zdieľanie dobrej praxe.

Napriek nepredvídateľným obmedzeniam v mobilite, osobnom styku a osobnej komunikácii sa MKO podarilo nadviazať spoluprácu s inštitúciami zodpovednými za riadenie kvality ovzdušia vo vybraných krajoch, konkrétne s okresnými úradmi v sídle kraja (OÚSK). Táto spolupráca je pre projekt nevyhnutná, pretože OÚSK sú zodpovedné za vydávanie programov na zlepšenie kvality ovzdušia (PZKO). Ďalej bola z pozície regionálnych MKO nadviazaná, prípadne prehĺbená komunikácia so zástupcami samosprávnych orgánov, regionálnymi a lokálnymi médiami, tretím sektorom.

MKO od začiatku projektu nadviazali kontakt a spoluprácu so 159 obcami a mestami vo všetkých krajoch SR, vrátane 10 miest zaradených medzi oblasti riadenia kvality ovzdušia (ORKO) – Bratislava, Prešov, Trenčín, Jelšava, Košice, Prievidza, Banská Bystrica, Žilina, Handlová, Krompachy. Tento krok je dôležitý, pretože obce ale i mestá navrhujú významný počet opatrení v PZKO.

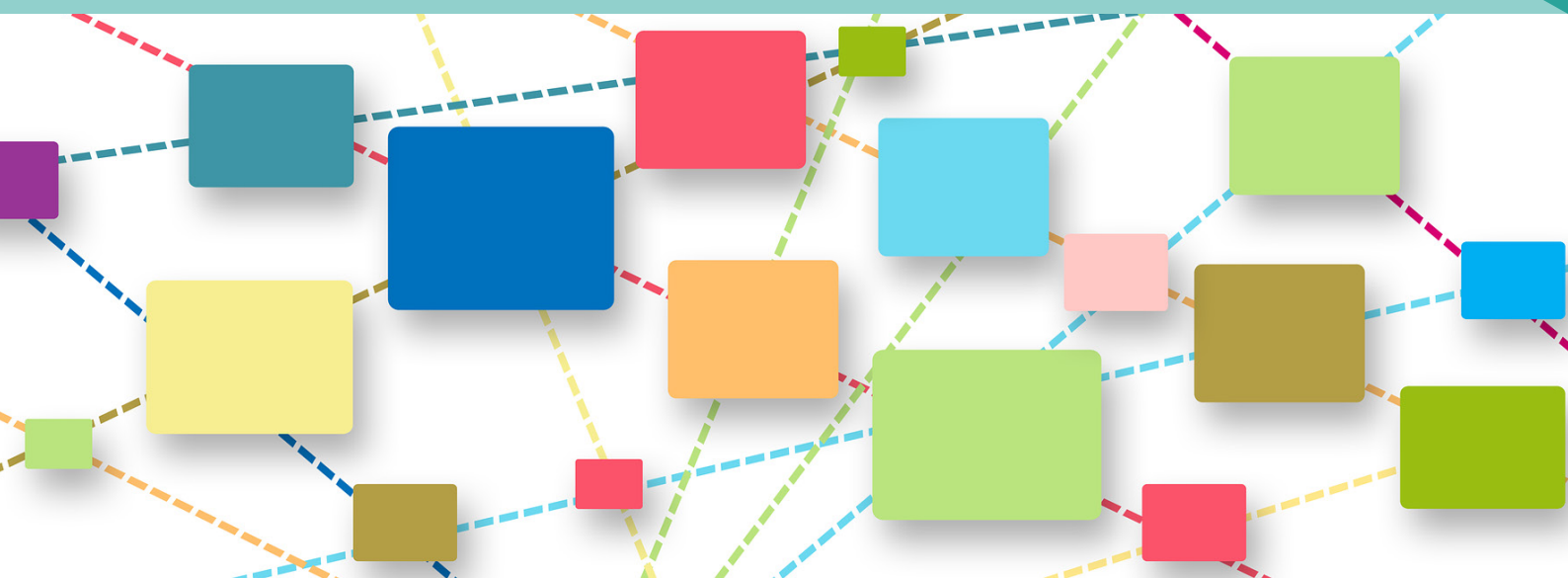
Zahraničné projekty a iniciatívy

Projekt ďalej nadviazal spoluprácu s viacerými organizáciami a projektmi vďaka činnosti MKO a pracovným stretnutiam realizovanými v rámci ich aktivít. Jedným z týchto projektov je projekt AIR TRITIA (SK, CZ, PL), ktorého cieľom je zvýšiť kapacity orgánov verejnej správy v oblasti riadenia kvality ovzdušia prostredníctvom rozvoja jednotnej databázy priestorových údajov o vybranom regióne. Ďalším je program GLOBE (US), ktorý poskytuje študentom a verejnosti na celom svete príležitosť podieľať sa na zbere údajov, vedeckom bádani a prispieť tak k porozumeniu systému Zeme a globálneho prostredia.

Významnou cieľovou skupinou je tretí sektor. V súvislosti s projektovými aktivitami bola nadviazaná komunikácia s Inštitútom aplikovanej ekológie – DAPHNE, občianskym združením Priatelia Zeme CEPA, Centrom pre trvalo-udržateľné alternatívy (CEPTA), platformou Smart Cities Klub.

Na úrovni koordinácie a projektového manažmentu bola iniciovaná komunikácia a spolupráca smerom k ďalším projektom zameraným na opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia a v tejto aktivite sa plánuje pokračovať aj v ďalších rokoch projektu.

Nadväzovanie spolupráce

Druhý rok implementácie sa niesol v znamení rozširovania spoluprác na úrovni zástupcov orgánov štátnej správy a samosprávy, realizácie vzdelávacích podujatí a príprave metodických a informačných materiálov. Podarilo sa splniť a spracovať väčšinu plánovaných míľnikov a výstupov. Kvôli nezlepšujúcej sa pandemickej situácii boli určité projektové aktivity mierne oneskorené a niektoré odložené.

MKO rozširovali svoje zručnosti a vedomosti aktívnou účasťou na školeniach a seminároch, nadväzovali a prehĺbovali spoluprácu s obcami v jednotlivých regiónoch SR, podieľali sa na príprave komunikačných výstupov, vrátane tematických článkov a informačných materiálov.

Na projektovej stránke www.populair.sk a webovej aplikácii www.dnesdycham.sk pravidelne pribúdali aktuality k hlavným témam kvality ovzdušia. Dopĺňal a aktualizoval sa obsah aj funkcie týchto webov, bol predstavený nový index kvality ovzdušia. Podarilo sa zorganizovať cyklus workshopov zameraných na udržateľnú mobilitu a vykurovanie aj medzinárodnú konferenciu „Efektívne riadenie kvality ovzdušia“. Dopracovali sa informačné materiály so zameraním na správne vykurovanie, informácie o kvalite ovzdušia v jednotlivých krajoch, dopady zhoršenej kvality ovzdušia na zdravie obyvateľstva a ďalšie. Projektové aktivity dostali priestor aj v médiách, boli spustené reklamné kampane a téma kvality ovzdušia tak zarezovala u širokej verejnosti.

Nadchádzajúce roky bude riadenie kvality ovzdušia na Slovensku formovať nový zákon o ovzduší i nové programové obdobie. Úlohou projektu LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia bude strategicky podporovať zlepšenie kvality ovzdušia v problémových oblastiach návrhom vhodných opatrení a zvyšovať povedomie verejnosti v oblasti ochrany ovzdušia prostredníctvom vzdelávacích programov a osvetových kampaní.

Medzi ďalšie výzvy patrí hľadanie synergií s inými projektami a iniciatívami obdobného zamerania. V tomto smere je kľúčové prehĺbovanie spolupráce a spájanie aktivít.

Výzvy

Skratka	Význam
BBSK	Banskobystrický samosprávny kraj
IKO	Index kvality ovzdušia
KO	Kvalita ovzdušia
KSK	Košický samosprávny kraj
LIFE IP SK	Zlepšenie implementácie programov na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku posilnením kapacít a kompetencií regionálnych a miestnych orgánov a podporou opatrení v oblasti kvality ovzdušia
MKO	Manažér kvality ovzdušia
MŽP ČR	Ministerstvo životného prostredia ČR
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
NEEMO	Externý monitorovací tím Európskej komisie
ORKO	Oblasť riadenia kvality ovzdušia
OÚSK	Okresné úrady v sídle kraja
PEDAL	PEDAL Consulting
PHRSR	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
PM ₁₀	Prachové častice do 10 mikrometrov
PSK	Prešovský samosprávny kraj
PZKO	Program na zlepšenie kvality ovzdušia (IPZKO – Integrovaný program na zlepšenie kvality ovzdušia)
SAŽP	Slovenská agentúra životného prostredia
SHMÚ	Slovenský hydrometeorologický ústav
SIŽP	Slovenská inšpekcia životného prostredia
TSK	Trenčiansky samosprávny kraj
TTSK	Trnavský samosprávny kraj
VŠB-TUO	Vysoká škola banská – Technická univerzita Ostrava
ŽSK	Žilinský samosprávny kraj

Projekt LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia (LIFE18 IPE/SK/000010) podporila Európska únia v rámci programu LIFE

Projekt je spolufinancovaný z prostriedkov štátneho rozpočtu SR prostredníctvom MŽP SR

